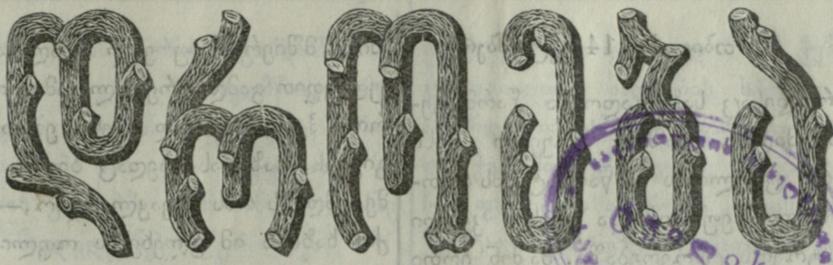

რედაქცია

სიმონსონოვის ქუჩაზე, ნაზაროვის სახლში, პირველ კლასურ გიმნაზიის უბან.
სკლად-მკურანა, მიიღება თბილისში «დროების» რედაქციაში, ქუთაისში, ქილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: ВЪ ТИФЛИСѢ, къ редакцію «Дროѣба»
«დროების» ფასი
მთელის წლისა . . . 9 მან. სამის თვისა . . . 3 მან.
ქვის თვისა . . . 5 მან. ერთის თვისა . . . 1 მან.

შანი ბანსხაღმისა

სტრიქონზე რვა კაპ. განცხადება მქონდა ქვეყნის რუსულს და სხვა ენებზედ.
თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს და შეამოკლებს დასაბუქდად გამოგზავნილ წერილებს. დაუბუქდელ წერილებს რედაქცია ვერ დაუბუნებს სტორს.
(წაკე ნომერი «დროებისა» დროს 5 კაპეიკი

გამოდის ყოველ დღე ორ შაბათს გარდა.

ტალახაგავი

(«ჩრდილოეთის საავტოროსი».)

13 ოქტომბერს.

მატარინოსლავი. სამაზრო ერობის კრებამ დაადგინა: იშუამდგომლოს მმართველობისა წინაშე, რათა მიენიჭოს სოფელიურთ საზოგადოებათა, გარდა იმ სასჯელისა, რომელსაც მომრიგებელნი მოსამართლენი უწესებენ ცხენის-მპარავთა, უფლება მათის გარდასახლებისა.

ტაშმანტი. დღეს მიდის კათიგურგანიდგან ბუნარაში თავადი ვიტკეშტეინი, რათა მიართოს ემირის შვილსა სავატიო ხმალი, რომელიც მას ხელმწიფე იმპერატორმა უბოძა მისი ბუნარის ტახტის მემკვიდრედ დამტკიცებისა გამო. ვიტკეშტეინთან ერთად წავიდენ სამგზავროდ საფრანგეთის სამხედრო აგენტი ბარონი დე-სანდი და მოგზაური მოხერი.

მანა. სამი დღის წინად მოვიდა აქ ბულგარიის მინისტრი ბაღაბანოვი, რომელმაც არა ნახა ავსტრიის მინისტრები და ისე წავიდა გუბინ შეტერბურგში გე-

ნარალ ღვსოვთან ერთად, რომლის დანიშვნასაც ჰტიქრობენ ბულგარიის სამხედრო მინისტრად.

პარიში. ადმირალი ქორესი დაიწინა მთავარ სართლად საფრანგეთის ესკადრისა ხმელთა შუა ზღვაზე.

13 ოქტომბერს.

პატიბოშობი. 11 ოქტომბერს გატრინობი იყო გამართული უმაღლესი ნადიმი საფრანგეთის ელჩის ქორესის პატივისცემლად.

სამხედვარ გარეთელი ფულისანი ხალხი ამ დღეებში შეაშოთათ რუსეთის პოლიტიკის შესახებ მოგონილმა ცნობებმა და ომიანობის შიშმა. «ქურნალ დე-სან-ჰეტერ ბურ»-ი ამ ცნობებს ჰხადის სპეკულაციულ და ამბობს, რომ არამთელია ცილის იმპერატორის მმართველობას საუკეთესო განწყობილება აქვს ყველა სახელმწიფოებთან. არამედ თვით სახელმწიფოსაც მტკიცედ არიან დამტკიცებულნი ჩვენის კაბინეტის გულწრფელს და მშვიდობის მოყვარე პოლიტიკაში; რომ არ არსებობს ეხლა იმისთანა კითხვა, რომელსაც შეეძლოს დაარდვიოს ის თანხმობა, რომე-

ლიც სუფევს სახელმწიფოთა შორის და რომ ყველა მმართველობანი უდილობენ დაიკვან ერთიერთ შორის მეუდროება, რადგანაც სურთ მიეცნენ სრულიად შინაურს საქმეებს.

გუბინდელს სხდომაზე ბჭობას მოხსენდა ქალაქის უფროსის უწყება, რომლითაც ითხოვს იგი შეჩერდეს ერთ თვეს ბჭობის გარდაწვეტილების აღსრულება შესახებ იმ 3000 მანეთის მიცემისა, რომელიც ტურგენივის და საფლაგებისთვის დანიშნა, რადგანაც ეს გარდაწვეტილება ეწინააღმდეგება საქალაქო დებულების 140 მეხლსა და ამის გამო გარდაეცა იგი განსახილველად ქალაქის საქმეთა განსაკუთრებულს გამგეობასა.

განთეები იუწყებიან, რომ უნივერსიტეტების რჩევათაგან აღძრული კითხვა შესახებ მედიცინის სახელმწიფოებრთაელ-სტიპენდიანტების რიცხვის შემცირებისა გარდაეცა განსახილველად ებრაელთა კომისიისა.

ტამბოში. ოლქის სამჯავრომ კოზლოვის ბანკი შეუქმნებლად

იცნო და ამისათვის დანიშნა კონტურსი.

გარლინი. მეგავშირე რჩევამ დაადგინა: განაგრძოს მკირე საომარი მდგომარეობა ბერლინში, ჰამბურგში და ალთონში 1884 წლის 30 სექტემბრამდინ.

მატარინოსლავი. გუბერნიის მთავრობის; განკარგულებით უნდა პატენტები ჩამოერთვას და დაიკეტენ დეკნები, რომელნიც ქალაქის იმ ნაწილებში იმყოფებიან, სადაც ფაბრიკის და რკინის გზების მეშები სახლობენ.

ოღესა. რკინის გზის შესამეჯგუფის პირველს სხდომაზე კავსიის აქეთა მხრის რკინის გზის წარმომადგენლი არ დაეთანხმა სხვა გზებს; როდესაც ზღვიო სწორე მისვლა-მოსვლა გაიმართება, გადასწვიტეს იშუამდგომლონ წინაშე გზათა მინისტრისა, რათა მან იძულებულჰყოს კავსიის აქეთა მხრის რკინის გზა, რომ იგიც შეეგრას კონვენციითა.

მანა. სიტყვა, რომელიც დღეს იმპერატორმა წარმოსთქვა დედეგაციების მიღების დროს, მშვიდობის-მოყვარე სასიათისა იყო.

«დროების» ძეგლტონი, 15 ოქტომ

წერილი პარიშიდან

ტურგენივის პარიშიდან გასვენება და რენანის სიტყვა. — ეგროპის საზოგადო მდგომარეობა. — ესპანის ხელმწიფის პარიში უღდა. — სამხედრო მინისტრის ცნობების სასახურიდამ გამოსვლა.

ძრანტუზების გამოჩენილი სტუმრის ი. ს. ტურგენივის გადაცვლისათანავე პარიშიში, რუსის კოლონიის ეკლესიაში გადინადეს პანაშვიდი რომელსაც დაესწრო გრაფი ლორის-მელიტოვი, რუსეთის ელჩი ოლოვი, აგრეთვე ძრანტუზების გამოჩენილი კაცები: რენანი, ძლემანსო და სხვა მწერლები. პანაშვიდის შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვა მწირეღმა ბოლოჩინმა და სხვებს კი აღრკძალული ჰქონდათ სიტყვის წარმოსთქმა, ვიდრე კერძო რუსის ეკლესიაში და გალანში იქნებოდა. მაგრამ რუსეთში წასვენების დროს, ჩრდილოეთის გოგზალზედ მომზადებული იყო ადგილი სიტყვის წარმოსთქმელად. მრატორებათ იყვნენ რენანი, მირუბოვი, ძლემანი, აბუ და ბოგოლიუბოვი. შენასკენილებში პირველმა ძრანტუზის მწერლების საზოგადოების მაგივრად წარმოსთქვა სიტყვა და მეორემ პარიშიში მცხოვრებ რუსის მხატვრების მხრივ. აი რენანის სიტყვა:
«ჩვენ ისე ვერ გავისტუმრებთ, რომ არ გამოვეთხოვოთ იმ კუბოს, რომ

მელიც მამულს უბრუნებს სტუმარს, იმ სტუმარს, რომელსაც ჩვენ მრავალ წლის განმავლობაში ვიცნობდით და ვიყვარდა. შკუის ნამოქმედართა სჯაში დახელოვნებული ოსტატი გაუწყებთ თქვენ საიღუმლოსა მისთა ჩინებულთა ქმნილებათა, რომელნიც ხიბლავდენ ჩვენს საუკუნეს. ტურგენივი იყო წარჩინებული მწერალი, მაგრამ როგორც კაცი, ის იყო დიდი. მე ველაპარაკებთ მარტო მის სულზედ, ისე როგორც მჩვენა იგი მყუდრო განმარტოებაში.

«იღუმალის ნებისაგან, რომელიც ანიკებს კაცთ მოწოდებათა, ტურგენივი მა მიიღო მაღალი ნიჭი. იგი სწორედ უპიროვნოდ დაიბადა. მისი სინილისი არ იყო სინილისი კაცისა, ცოტად თუ ბევრად ბუნებისაგან დასაჩუქრებულისა. იგი თვის დაბადებამდე ათასი წელი სცხოვრებდა; მის გულის სიღრმეში იმყოფებოდა ოცნებათა დაუბოლოებელი წყობა. არცერთი კაცი არ ყოფილა მთელის ტომის გამომხატველი. ისე, როგორც იგი იყო. მასში სცხოვრებდა იგი; მისის ბავით ლაპარაკობდა მთელი ქვეყანა. საუკუნეთა ძლიით დაღუმებული წინაპართა შთამომავლობანი მის მიერ ცოცხლდებოდენ და ლაპარაკობდენ. ხალხის ჩუმი ნიჭი არის წყარო ყოველთა მაღალთა საგანთა. მაგრამ ხალხი უნძოა. მას მხოლოდ გრძნობა შეუძლიან; მას უნდა გან-

მამარტებელი, წინასწარმეტყველი, რომელიც მის მაგივრად ლაპარაკობდეს. მინ იქმნება ამ წინასწარმეტყველად? მინ გამოსთქვამს მის ტანჯვათ, რომელთაც უარსჰყოფენ იგინი, ვისთვისაც სასარგებლოა არ იხილონ ეს ტანჯვანი? მინ გამოსთქვამს მის დაფარულთა სურვილთა? ეინ შეარყევს კმაყოფილთა ბრწყინვალე განცხრომათ? დიდებულთა კაცი, ბატონებო, როდესაც ერთსა და იმავე დროს გეწიოსიცი არის და გულკეთილი კაციც. აი ამისათვის, ყოველ კაცებში გეწიოსი ყველაზედ უფრო ნაკლებად თავისუფალი არის. იგი არ მოქმედობს, იგი არ ამბობს იმას, რაც უნდა. მასში ლაპარაკობს ღმერთი. ძთნი საუკუნენი მწუხარებისა და სასოებისა იწოდებენ, თხოულობენ მას. ზოგჯერ იგი, როგორც ზესთა ბუნებათაგან შთაგონებული, მიხმობის საწყველელად, მაგრამ წყევს მაგივრად კურთხევა ამოსდის პირიდან, მას თვისა ენა არ ემორჩილება.

«პატივი და დიდება დიდს სლოვიანთა ტომსა, რომლის ქვეყანაში გამოჩენა არის მოულოდნელი! პატუვი და დიდება მას, რომ იგი იხატებოდა ამისთანა ყოვლისფრით სრულის ოსტატისაგან. არასოდეს ბნელობს და არეულის სინილისის საიდუმლოანი ასეთის გასაკვირველი სიბრძნით არ გამოცხადებულან. მს იმისგან წარმოსდგება, რომ ტურგენივი გრძნობ-

და და მგრძნობელათაც სცნობდა თავს. იგი იყო თვით ხალხი და აღმორჩეული. იგი იყო მგრძნობიერი როგორც დედა-კაცი, გულცივი როგორც ანატომი, უანგარო როგორც ფილოსოფოსი და ნაზი როგორც ყრმა. ბედნიერია ის ტომი, რომელიც მოსაზრებულს ცხოვრებაში შესვლისათანავე, წარმოდგენილ იქმნება იმისთანა, ერთსა და იმავე დროს, წრფელის, რეალურის და მისციკურის სურათებით. როდესაც მომავალი აღმოაჩენს იმ მოულოდნელ მოვლენათა, რომელნიც მოახდინა ამ გასაკვირველმა სლოვიანთა გენიოსმა თვისის მტკიცე სარწმუნოებით, შეხედულების სიღრმით, განსაკუთრებულის აზრით სიცოცხლეზე და სიკვდილზე, მოწამეობის მოთხოვნილებით, იდეალის წყურვილით, მაშინ ტურგენივის ქმნილებანი იქმნებიან დაუფასებელი დოკუმენტები, რადაცა მშგავსი ამ გენიოსის კაცის ყრმობის სურათისა. ტურგენივს ესმოდა, რა ძნელია კაცობრიობის ესრეთის უდიდესი ოჯახობის განმამარტებლად ყოფნა! იგი გრძნობდა პასუხისგების სიმძიმეს და როგორც პატოლსანი კაცი, თვითუფს სიტყვას სწონავდა, იგი კანკალედა მასზედ, რასაც ამბობდა და იმაზედაც, რაც ვერა სთქვა.
«მისი დანიშნულება იყო მშვიდობის მოყველი. იგი იყო, როგორც

უჩვენა რა იმ გარემოებაზე, რომ უკვე ხალხნი ფრიად საჭიროებენ მშვიდობიანობას და მმართველობათაც გულწრფელად სურთ მისი დასუბა, იმპერატორმა სთქვა, რომ ავსტრი-ვენგრისის პოლიტიკაც ამავე აზრს მისდევს. როდესაც შენო სამხედრო ცვლილებათა, იმპერატორმა გამოაცხადა, რომ ამ საქმის დაბოლოების დროს სახელმწიფოს ჭინანსიერი მდგომარეობაც იქნება მიღებული მხედველობაში. დასასრულს, იმპერატორმა სთქვა, რომ, რადგანაც ბოლნიაში და ჰერცოგოვინაში წესი მყარდება, ამისათვის შეიძლება მომავალს წელში ჯარების შემცირება.

ბარონი. იმის გამო, რომ რუსეთის სარგებლიანი ქაღალდების ფასმა დაიწია, გაზეთი «ნაციონალურ ცეიტუნგი» ამბობს, რომ ამაში დამნაშავე ბერლინის ბირჟაა, თვით რუსეთის მწერლობა არის, რომელიც ისეთი სიმბაგით დაპარაკობს უცხო ქვეყნების პოლიტიკის შესახებ, რომ ხალხი დედება როგორც შიგ რუსეთში, აგრეთვე სამხედრო გარეთაც, — გერმანიაში იმდენია რუსეთის სარგებლიანი ქაღალდები, რომ ნემეცები არ მოინდომებენ დასწიონ ფასი თავისი საკუთრებისა.

ღმერთი «იობის წიგნსა შინა», რომელიც სიმალღეში მშვიდობას ამყარებდა. რაც სხვას მოსაშლელად, დასარღვევად მიანდა, ის მისთვის ჰარმონიის პრინციპი იყო. მის ფართო მკერდში ყოველ-გვარი წინააღმდეგობა თავსდებოდა. წყევა და სიმძულვარე მისის გრძელის ხელოვნებით ჰკარგავდნ თვისსა ძალასა.

«ბი რისთვის შეადგენს ის საზოგადო დიდებას იმ სკოლებისას, რომელთა შორის არსებობს იმოდენი უთანხმოება. ეს დიდი ტომი, თვისის სიდიდის გამოვე განცალკევებული, ჰპოვებს მასში თვის ერთობას. ბადამტერებულნი — ძმანო, გაყრილნი იდეალის სხვა-და-სხვა გვარად წარმოადგენითა! მოდით ყველანი ამ საფლაფთან; თქვენ ყველას უფლება გაქვთ გიყვარდეთ ეს, იმიტომ რომ ეს თქვენ ყველას გეკუთვნოდათ, ყველას გაილერსებდათ თვის ფართო მკერდზედ.

«მასაკვირველია გენიოსის პრივილეგია! იმას არა აქვს მოსარიდებელი მხარე, მასში ყველა მოთავსებული, მორიგებულია: თვით ერთმანეთის მოწინააღმდეგე დასნი ერთდებიან, რომ აქონ და უკვირდეთ იგი. მისი სიტყვანი, რომელნიც ჩვეულებრივ უნდა აზრობდნენ კაცს, მის ბაგეში ჰკარგვენ თვის მხამიანობას. ბენიოსი ერთს დღეს აკეთებს იმას, რასაც საუკუნენი აკეთებენ. იგი შექმნის უმაღლესს ატმოსფერას, სადაც ერთმანეთის წინააღმდეგნი ერთმანეთის თანამოაზრედ ხდებიან; იგი

თბილისი, 14 თებერვლის.
როდესაც საზოგადოება წარმატებაში მიდის, მაშინ ყოველი მისი წევრი ცდილობს ამ წარმატებას რითმე ხელი შეუწყოს და თვისი კვალი დასტოვოს ცხოვრებაში. მაშინ ერთი თავის შრომასა სწირავს საზოგადოებას და მონაწილეობას იღებს იმ ცვლილებათა შემოღებაში, ურომლოთაც ცხოვრება ჩამყაყებულს გუბეს ემზავსება; მეორე რჩევით ეწევა ამავე საქმეს, მესამე ფულსა სწირავს; ერთის სიტყვით, ყველა და ყოველი ჰგრძობს, რომ არა არის-რა ეს სიცოცხლე, «თუ არა საქმე კეთილი».

მაგრამ ხშირად საზოგადოება სრულებით სხვა სურათს წარმოადგენს და ეს სურათი მაშინ ნიშანია საზოგადოების ერთს ადგილზედ გაჩერებისა, ან, რაც უფრო კიდევ უარესია, უკან დაწევისა. ამ ყოფაში საზოგადოებას უწნდება ცრუ მჯარელები, რომელნიც რიგიანის რჩევის მიცემის მაგიერად, ბოროტების გესლსა სწევენ; თითქო ზრუნავენ კიდევ მისთვის, მაგრამ ზრუნავენ სხვა-ნაირად, «თავისებურად»; ფულის შეწირვის მაგიერად, იმე ახერხებენ, რომ ხაზინამ, ან რაიმე დაწესებულებამ მათ შეუწყოს ხელი, მათ შესწიროს შესაწირავი.

საზოგადოების ამ გვარს მდგომარეობაში იჩენს ხოლმე თავს ყოველგვარი სოჭიზმი, ყოველ-გვარი მართლად აღიარებული ცრუ თეორია. მა-

აქბადებს საერთო პატიების ერთს, სადაც წარმატების ასპარეზზედ მებრძოლნი ხელი-ხელ გადაბმულნი განისვენებენ.

«მეგრ-ტომობაზე მალლა სდგას კაცობრიობა, ანუ, თუ გნებავთ, გონება. ტურგენიევი თვისის გრძობის და გამოხატვის ნიჭით ერთს ტომს ეკუთვნოდა; მაგრამ იგი ეკუთვნოდა მთელს კაცობრიობას თავის მალლის ფილოსოფიით, რომელსაც ნათლად ესმოდა კაცის არსებობის პირობანი, და დაუფერებლივ სცდილობდა ჰემ-მარიტების შეგნებას. ამ ფილოსოფიამ განაღდა იგი წყნარი, დაბალთა, განსაკუთრებით მსხვერპლთა, შემბრალეველი და ახარებდა მას. მას მხურვალედ უყვარდა ეს საწყალი კაცობრიობა, ხშირად ბრმა, მაგრამ ხშირად თვისთა მოთავითაგან მოტყუებული. იგი ტომს უკრავდა მის კეთილისა და სიმართლისადმი ლტოლვილებას. იგი არ კიცხავდა მისთა ოცნებათა, იგი არ სწყურებოდა მის ჩივილზე. რკინის პოლიტიკა, რომელიც დასცინის ტანჯვათა, მისი პოლიტიკა არ იყო. იმე მოტყუებდებოდა რაშიმე ან ვისშიმე, ეს იმას არ შეაფერხებდა, როგორც მსოფლიო, ათასჯერ დაიწყებდა ერთსა და იმავე საქმეს, თუ ვერ მოუხერხდებოდა; იმან იცოდა, რომ სიმართლეს ლოდინი შეუძლიან და ყოველთვის დაუბრუნდებიან მას: ის ამბობდა სიტყვებს საუკუნო ცხოვრებაზედ, სიტყვებსა მშვიდობისასა, სიმართლისასა, სიყვარულისასა და თვისუფლებისასა.

«მშვიდობით, დილა და ძვირფასო მეგობარო! ჩვენა გვმორდება მარტო შენი გვაში და რაც შენში უკვდავი იყო, შენი სულიერი სახე ჩვენში დარჩება. დეე შენი საფლავი შექმნას იმათთვის, ვინც მივა მის სათაყვანებლად, ნიშნად კავშირისა ლიბერალურ პროგრესისადმი! და როდესაც შენ შენს მამულში განისვენებ, დეე შენის საფლავის თაყვანისმცემელთ მოგონონ ეს შორეული ქვეყანა, სადაც მრავალთა გიცნეს შენ და შეგიყვარეს!»

სიტყვების წარმოთქმის შემდეგ სხვა-და-სხვა რიგად და ფერად მოკაზმული გვირგვინებით მორთული ცხედარი ჩრდილოეთისკენ მიმავალმა ორთქლის მატარებელმა გააქანა.

მასაკვირველი და დასაფიქრებელი ამბები ხდება ამ ქაშად მთელს ევროპაში.

შველა მეროპის სახელმწიფოები სალდათებით მოფენილია თავით ფეხამდე შეიარაღებული და უჩვეულო მოძრაობა ეტყობა. ძვირად ყოფილა მეროპაში გვირგვინოსანთა და პირველის მინისტრების ასე განშორებული მისგლა-მოსგლა. პირველის შეხედვითვე დაინახავს კაცი, რომ თანამედროვე მეროპის უძლიერესი მონარქიულ სახელმწიფო მერმანის უჭარავს პირველი ადგილი ამ მოძრაობაში. იგი იზიდავს დანარჩენს დიდს თუ პატარა სახელმწიფოებს და ხელმწიფენიც ხელს უწყვენენ. ახლადანედეთ, როგორც განსხვავებულს სურათს წარმოადგენს საფრანგეთის

შინ მშვიერ-მწყურვალ სალდათების ულუფით გაძლიერებულ კამისიონერს რომ ჰკითხო, რად ჰქენი ევაო, მოგივებს, ხაზინას ისედაც ბერი აქვს, მე იმდენს რას დაეკლებდიო, — თითქო ხაზინა იმ გლეხების ოფლით არ იყო შემდგარი, რომლებთანაც ამავე დაბლენძილმა კამისიონერმა იქნება ლაპარაკიც არ იკადროს, არამცთუ მათს ჯიბეში ხელის ჩაყოფა!

ამ გვარს მდგომარეობაში საზოგადოების აზრი ერთმანეთში აურევს პატიოსნებასა და სიუკაცეს. ის მიანიშნა მას უმთავრეს გმირად, რომელიც უფრო ბერის მოპარვას მოასწოროს. იმის თვალში რომელიმე მელნიციკი, რომელმაც ასი და ორასი ათასი მანეთი მოიპარა, «მოხერხებული» კაცია, მაგრამ იუხანცევი ორის მილიონის მოპარვით გმირობის სახელს იხვეჭს და რიკოსს ხომ მოპარული შეიდი მილიონი გენიოსობის შარავანდელს ადგამს თავზედ. მურდებისათვის ყურთა-გლოჯა იმართება: ყველა იპარავს, ყველა ფულის ზანდუკში ჰყოფს ხელს, ვისიც უნდა იყოს ეს ზანდუკი — სახელმწიფოსი, კერძო დაწესებულებისა, თუ კერძო კაცისა. მინც არ გვეგონათ, ისიც «გაჭირებაში» არ ინდობს ამ ზანდუკს და ხელს იმართავს იქილგან: სოფლის მოხელენი სცარცვენ სოფლის დარბ კასას, ქალაქის გამგენი — ქალაქის ხაზინას, ბანკების მმართველნი — ბანკებს, კამისიონერები — სა-

სახელმწიფო თვისის ოც-და-ჩვიდმეტი მილიონის მცხოვრებლებით და რესპუბლიკური მმართველობითი. ეს არც აქვთ მიდის, არც იქით, არც რომელიმე სახელმწიფოს იზიდავს, არც იქით მიიზიდება, ჯერჯერობით მინც. ის სხვებისაგან განკერძოებულია, ისე ამპარტანად სდგას, თითქოს მარტო თავის თავში ჰპოულობდეს უძლიერესს ძალას. იმეცა საფრანგეთი უფრო მომხადებელია ეხლა ომისთვის, ვიდრე 1870—71 წლებში იმპერიის დროს, მაგრამ განა ეს უნდა უშლიდეს მომხრეების აჩენას?

სად უნდა იპოვოს კაცმა თავისი მომხმარე და თანამემწე, თუ არ თავის მებობლებში? მსპანია და იტალია მებობლები არიან საფრანგეთისა და მის დებათაც ითვლებიან, რადგან სამივე ხალხი ერთისა და იმავე ლათინის ტომისანი არიან; მათი ენა ერთისა და იმავე შტოსია. ისტორიულათაც ბევრიგად არიან დაკავშირებულნი; მომავალშიაც ერთისა და იმავე საგნისადმი ილტვიან. მაგრამ ან რაში არ ჰგვიან ერთმანეთს და ან რა უშლის მათ ვიწრო შეკავშირებას? საფრანგეთში რესპუბლიკა მკვიდრს საფუძველზედ არის დაფუძნებული, მსპანიაში და იტალიაში კი მონარქიული კონსტიტუცია სუფევს. მერ ვიტყვი, რომ მიხეზად მარტო ეს იყო, რომ დღეს მსპანიას და იტალიას საფრანგეთთან კავშირი არა აქვთ, მაგრამ უპირველესს ჭაქტად რჩება მონარქიული და რესპუბლიკური პრინციპების ერთმანეთთან მოუ-

ხელმწიფო. ხაზინას და ამ გვარ ცარცვა-რბევაში მონაწილეობას უჭიჭებენ იმისთანა პირნიც, რომელთაც შემართვლების ადგილი უჭირავთ ადმინისტრაციაში. მაგალითისათვის შორს წასვლა არ მოგიწდებათ. წაიკითხეთ გაზეთებში ფოსტის დეპარტამენტის დირექტორის და შინაურ საქმეთა სამინისტროს კანცელიარის მმართველის, «ტაინი სოვეტნიკის» პერტილიევის საქმე, წაიკითხეთ იმის პასუხი, — მე შემომხებარჯა ერობისაგან ხელმწიფე იმპერატორის სახელზედ შეწირული 30,000 მანეთი იმ იმედით, რომ ერობა არ მოიკითხავსო, — წაიკითხეთ და თქვენ თითონ უპოვნეთ ხახელი იმ გვარ მდგომარეობას, როდესაც ზოგნი ადმინისტრაციის მმართველნიც კი არ ინდობენ საზოგადებას და პირშავად ეუბნებიან, გაქტურდენ იმიტომ, რომ დაუდევარი ხარო!

შინაური შრონიკა

ჩვენ ნამდვილად შეეიტყო, რომ გავ. «თურგუ» ჩვენ მიერ დაბეჭდილი ცნობა ამ გაზეთის ცენზურის გამომტანის შესახებ ქ. თბილისში, სრული ჰემ-მარტება გამოდგა.

რამდენიმე წელიწადი იქნება მას შემდეგ, რაც გორის მახრის მმართველობაში საქმე სწარმოებს იმაზედ, რომ გაკუთულებიყო გზა გორის სტანციიდან იმერეთის სამხლკამდის. ეს გზა შე-

ერთობა ქართლს იმერეთსა. იმერეთის
თავის მსახურად კადეტთა გზა ქართ-
ლის სამხედრომდინ და ამ გზაზედ
მოგზაურობენ მთელი რაქის და ლენ-
სუბის მხრის მცხოვრებნი, სახსრე და
ზოგჯერთი ვაკავალებიც. მაგრამ, სამ-
წუხანოდ, ეს უფლად სასარგებლო და
საჭირო საქმე, როგორც იმერეთისთვის,
ეგრეთვე ქართლისათვის, იყო დაჩინილი
უფროდღებოდ დღემდის. ნ-ს ამ თვეს
მხრის უფროსი მისულა ს. ალში და
იქიდან წასულა იმერეთის სამხედრომდინ
სსენებულის გზის დასათვარელებლად,
და თან გორის არხიტექტორი ჭყოლდა.
გზის გასინჯვის შემდეგ დაბრუნებულა
ისევე ალში და მიუცია იმედი, რომ უო-
კლეივე დონის-ძიებას იხმარს და ამ
გზას კი გაუკეთებელ არ დასტოვებს. ამ
იმედს ხალხზედ კარგი შთაბეჭდილება
იქონია თურმე.

აღიდამვე გვერენ, რომ იქ მან-
რის უფროსს დაუთვალეობა პურის
მადანობი და დათრები და ემეღან
ბეკრი უწესობა აღმოუჩინა. მადანიაში
უნდა უფროდღებოდ თურმე არა ნახელებ
700 კოდისა და ოცნი ძლიერ მოგზავე-
ბულა. შემდეგ მანრის უფროსს ჩაუგო-
ნებია ხალხისათვის სწავლის საჭიროება
და ხალხს გამეფესადება გულისათა
მადლობა და მიუცია პირობა, რომ უსა-
თუოდ გასინჯან სასწავლებელს. მასუკან
ხალხს უთხოვანა, რომ ურთაერთმორის
მცხოვრებლებს სახელმწიფო მამული თა-
ნასწორად გაუფოთ და სახელმწიფო გარ-

თავებლობა და მიუდგომლობა. მარ-
თალია, როგორც პარინის და ალ-
პის მთების იქით, რომელიც საზ-
ღვრავენ საფრანგეთს მსანიასა და
იტალიასთან, არის რესპუბლიკური
პარტია, რომელიც თან-და-თან ძლი-
ერდება და რომელსაც სულით და
გულით უწდა შვედეთის ფრანკოზებ-
თან, მაგრამ დღემდის მათი სურვი-
ლი ვერ შესრულებულა. რაცა შეე-
ხება საფრანგეთის სხვა შორეულ სა-
ხელმწიფოსთან შვედეთსა, როცა
შემთხვევა მექნება შევატყობინებ
«დროების» მკითხველებს.

ახლა გიამბობთ, როგორ მოექცა
საფრანგეთი ერთერთ თავის მეზობელ
სახელმწიფოს მძიანებელს? ამ ერთის
თვის წინაღ მსანის ახალგაზდა ხელმ-
წიფე, ალფონსი XII, მიხატეა ბერ-
მანის იმპერატორმა თავისთან, სხვა
წერილ ხელმწიფებთან ერთად. საზო-
გადო ხმა ამტკიცებდა, რომ მსანის
ხელმწიფის ბერმანიაში მიხატე-
ბა იმას ნიშნავს, რომ ახლად შემ-
დგარს კავშირს ბერმანო-პესტრო-
იტალიისას პატარა სახელმწიფოებსაც
უმეტებენო სერბიას, რუმინიას და მს-
პანიასაო. ამ ახლის შვედეთებდამ ის
გამოდის, რომ თუ, ვინცობაა, ომი
მოხდება, რაც დღეის იქით საეჭვო
საქმე არ უნდა იყოს, მაშინ საფრან-
გეთს სამივე მხრით სამი სახელმწიფო
თავს დაესხმება: მსანია, იტალია და
ერთი ნაწილი ბერმანიისა, თუ კი
კავშირის დანარჩენს ძალას სხვა რო-
მელიმე სახელმწიფო მოადგება.
როგორც უნდა იყოს, თუმცა მსა-

დასახადი თანასწორად გადისადადნ.
აგრეთვე ჩამოერთვით სახელმწიფო მამუ-
ლი მთელი გოდდის მოვარებასა, რა-
მელთაც ნება არა აქვთ იუფლან, და
თითონ გლეხებსა იხმარონ, რადგანაც
მიწის ნაკლებულებსა გრძობენ, მან-
რის უფროსი ამ თხოვნის ასრულებასაც
დაჰმბობია.

იქიდამვე გვერენ: «26-ს სექტემ-
ბრის დასტრეს ს. ალის მამასახლისი და
ამ კრილობისაგანვე გარდაიცვალა 4 ოქ-
ტომბერს.

«აი საქმე როგორ იყო: ერთი ამ სოფ-
ლის გლეხი, ჩაქარა რამდამე, ავლებდა
ღობეს თავის სასლგარის ალაგსა. ერთი
მხრიდან მდ. მასტროვმა არ მისცა ნე-
ბა, რადგანაც გზის დატოვებას სთხო-
და, მაგრამ რამდამე თავისი შესარულა;
ამსვედ მღვდელმა მამასახლისისაგან მოით-
ხოვა განხილვი სამართალი; მამასახ-
ლისმა მოახდინა სიტყვიერი განჯარგუ-
ლება და დაუწყო მარგალებს მრობა;
ამსვედ რამდამეს მოუვიდა გული და
დასტრა მამასახლისია.

სესტაფონიდან გვერენ: «გარე-
განი მოწობილობა სესტაფონისა სწო-
რედ სასამოკონო სურათს წამოუდგენს
კაცს და შინაგანი მოწობილება კი დიერთ-
მა შეინახოს! ვერა ადგილას ვერ გაი-
ვიდა ისე, რომ უწმინდურება რამ არ შეგხ-
დეთ; მაგალითად: მიკიტების დუქნების
წინ ნახავთ დაგუბებულ ტბას, რომელ-
შიაც მიკიტები სხვა-და-სხვა უწმინდუ-

ნიის შვედეთბა ბერმანიისაგან შემდ-
გარს კავშირთან არ არის ოფიცია-
ლურად გამოცხადებული, მაგრამ
საქმემ ძლიერ წინ წაიწია. ამას ამ-
ტკიცებს ყოველი მოქმედი ალფონ-
სი XII-ისა, იმის ბერმანიაში ყოფ-
ნის დროს. მან გამოუჩინა სიმპატია
უფრო ბერმანიას, ვიდრე საფრან-
გეთს, როდესაც მიიღო იმპერატორის
მილკვლმისაგან სტრასბურგში მდგარ
ულანების პოლკოვნიკობა. მილკვლმ-
სა და ბისმარკს კარგად ჰქონდათ
გამოანგარიშებული, რომ განზრახუ-
ლი საფრანგეთის დამკირება და მის-
სა და მსანის შორის უკმაყოფი-
ლების ჩამოგდება.

შლანის პოლკოვნიკის ჩინით და-
საჩუქრებული ალფონსი წამოვიდა
პარიზისაკენ, რადგანაც ოფიციალუ-
რად ვიზიტი უნდა გაეკეთებინა რეს-
პუბლიკის პრეზიდენტის, შულ ბრე-
ვისთვის; ვიდრე ეს დაბრუნდებოდა
მან-სუ-მოდრიდგან, სადაც საზაფხუ-
ხულოდ იყო წასული, ხმა გაისმა,
რომ რესპუბლიკის პრეზიდენტს არ
უნდა ალფონსის მიღებაო. მართი ნა-
წილი საზოგადოებისა მაინც არ იყო
კმაყოფილი შლანის პოლკოვნიკის
მიღებისა და როდესაც ეს ამბავი
გავრცელდა, ცეცხლზედ, რასაკვირვე-
ლია, ზეთი დაესხა. მაინც, როდესაც
მსანის ხელმწიფე მოვიდა თავის
ამალით პარიზის ვოგზალზედ, მას
მიეგება შულ ბრევი და სტუმარი
მსანისძლიერბითურთ კარგებით სასახ-
ლისკენ მოეშურებოდენ. ამ დროს
ურიცხე მაყურებლებში გაისმა ყვი-

რებისა ჭურბანს; უფროდ სომ ქუჩებში
ვერ გაივლით, ძაღლების ხროვას ვერ
შეადრებით; დამითაც უფროდ სიარუ-
ლი ქუჩებში შეუძლებელია, რადგანაც ქუ-
ჩის ფარების საჭიროება თავის დღეში
სესტაფონელ ტუხებს აზრათაც არ მოსვ-
ლიათ.

როგორც მკითხველებმა იცინან,
პარეჯის ივლისიდან, სხვათა შორის,
სახელმწიფო ქონებათა გამგეობა, რა-
მელიც ცალკე სამმართველოს შეადგენდა,
მაქწარ სახელმწიფო ქონებათა სამი-
ნისტროს. ამის იქით, ამ სამინისტროს
კავსანაში უფლებს სახელმწიფო ქონე-
ბათა გამგე, რომელსაც მინდობილი ექ-
მნება შემდეგი: 1) სახელმწიფო გლეხთა
და კოლონისტთა ადგილ-მამულის საქ-
მის გამორკვევა; 2) ჩვენის ქვეყნის სა-
მუხურე მოთხოვნილებათა დაკმაყოფი-
ლება და 3) მომართვა სახელმწიფო
ქონების ადგილობრივ გამგეობათა იმ
წესზედ, რა წესითაც მთელს იმპერიაშია.
მომართული. (რუსკი გურ).

რადგან მომრიგებელ შემაჯალთ
ჩვენში გამორკვეული მნიშვნელობა არა
აქვთ, ამისათვის ფაქტობენ მისცენ მათ
იგივე უფლებს სამსახურში, რა უფლე-
ბაც მანრის სსდამების მუდმივ წევრთა
აქვთ (უ неперемѣнных членовъ
уѣздныхъ присутствій) (ნოკ. გრ.)

თელავიდან გვერენ: ნ-ს ოქ-
ტომბერს ქართული დრამატული დასის
არტისტებმა წარმოადგინეს თ. რ. ერის-

რილი და შტენა: «ძირს ულანიო»
(a bas, leuhlon!). თუმცა მეორე
დღეს რესპუბლიკის პრეზიდენტმა
ამ შეურაცხობისათვის ბოლიში მოი-
თხოვა ახალგაზდა ხელმწიფესთან და
სადილზედაც მიიწვია, მაგრამ მეორე
დღესვე ალფონსი უკმაყოფილოდ
მსანიაში წაიდა.

ღილი ალიაქოთი აყენა ყურნალ-
გაზეთებში მსანის ხელმწიფის პა-
რიჟში მგზავრობამა. ამ სკანდალის
გამო—რა ლაპარაკი უნდა—ორის
სახელმწიფოს მთავრობათა შორის
უკმაყოფილებაც ჩამოვარდა და რი-
თი გათავდება, ჯერ კიდევ ვინ იცის.
ჯერ-ჯერობით-კი ამ გარემოებამ ერ-
თი მინისტრი იმსხვერპლა: ეს არის
სამხედრო მინისტრი ტიბოდენი. შინ-
ტერესო არ იქნება, მოვავნო მკითხ-
ველს, რა შემთხვევაში ჩაბარდა ტი-
ბოდენს სამხედრო მინისტრობა. მს-
იყო პრინცი ნაპალეონის მანიჭესტის
შემდეგ, წარსულ იანვრის და თე-
ბერელის თვეებში, როდესაც ალ-
მონდა ორლიანისტი გენერლების
შეტქმულობაც. მაშინ დევუტატი
ჩლოკეს წინადადებით დევუტატების
პალატამ გარდასწყვიტა ერთხმად ორ-
ლენისტი პრინციების, რომელთაც
უპირველესი ადგილები ეჭირათ ხმელე-
თისა და ზღვის ჯარების სამსახურში,
საფრანგეთიდან განდევნა; საქრო იყო
სამხედრო მინისტრი, რომელსაც პა-
ლატის გადაწყვეტილება აღსრულებ-
ბაში მოეყენა; არა ფის არ უნდალა
თავის თავზედ ამ ვალდებულების აღ-
ბა, გარდა ტიბოდენისა, რომელმაც

თვის ორ მოქმედებისი ვიქიდა: «ჯერ
დაიხრებენ, მეორე დაქრებულნი, და წა-
რეცა: მეჯლიში, რომელსაც ქვემოთ
შეასმ ცრული შთაბეჭდილება იქონია, რად-
გან არც ერთმა მოთამაშემ რელი არ
იცოდა და თავიანთ შესაფერი რალებიც
არა ჰქონდათ; «მეჯლიშია» კი საზო-
გადება ძალიან გაამხიარულა. მშვენი-
რად ითამაშეს: ნ. ჯორჯაძემ, მ. სან-
ბასიძისამ და ვ. შესიევამ. ანტრასტებ-
ში მეტი იყო ბ. ლიუბიმისკისაგან წა-
კითხული სტენა დოსტოევსკის რომანი-
დამ «преступление и наказание». ხალხი
წარმოადგენაზედ ბევრი არ დაესწ-
რო, ასე რომ საჯგმა შემოსავლას ოთ-
ხი ახალით აჯობა. ამობენ ხალხი იმი-
ტამ იყო ცრუა, რომ ქმები თავიანთ
ცრულებს იჭიანობის გამო საზოგადო-
ვრილობებში არ უშვებენ...
კომოცხ

ჩუხსეთი

— იალთიდან იწერებიან, რომ იმ
კომისიას, რომელიც ვენახების გასა-
სინჯავად არის შემდგარი, აღმოუჩი-
ნია, რომ მუხოლადტკაში ვაზებს ჭი-
ლოქსერა გადასდებია. «ამ სამწუ-
ხარო ამბავმა, — იწერებიან იქიდან, —
აქაური ვენახის პატრონები ძალიან
დააღონა. ჭილოქსერასთან ბრძოლას
მოუწდა 200,000 მანეთზე მეტი ფუ-
ლი, რომელიც მმართველობამ მო-
გვცა. საშუალება, რომლითაც ებრ-
ძიან ჭილოქსერას, ფრიად რადიკა-

ენერგიულად შეასრულა პალატის და-
დგინება: სამი ორლენის პრინცი,
ჰერცოგი მამლისა, შუანვალის
პრინცი და ჰერცოგი შარტრისა
(ეს უკანასკნელი ჩვენ შიაც მოგზაუ-
რობდა წრეულს), სამსახურიდამ იყე-
ნენ დათხოვნილნი. ამის შემდეგ ტი-
ბოდენი, ნამდვილი რესპუბლიკუ-
რის, თითქმის რადიკალურის, შეხე-
დულობით და აზრებით საზოგადო-
საქმეებზედ, განიხივოდა სხვა მინი-
სტრებისაგან; ამისათვის ძლიერ იტან-
დენ მას აქამომდეც შულ ჭერის სა-
მინისტროში. მალა, ტიბოდენი შულ
ჭერის სურვილით და დაჩემებით უნ-
და გამოსულიყო სამსახურიდამ, და
იმის მაგიერად დაინიშნა მამბეტას
სამინისტროში მყოფი, გენერალი
პომპენონი.

დევუტატების სსდამების დრო მო-
ახლოდა. პირველი სსდამა უნდა
22 (10) ამ თვეს მოხდეს. პაბინეტის
პრეზიდენტმა შულ ჭერიმ უნდა მის-
ცეს პალატას ანგარიში სამს უმთავ-
რეს საქმეზედ. მადაგასკარზედ, გან-
საკუთრებით ტონკინზედ და ბო-
ლოს უკანასკნელს შემთხვევებს და
განკარგულებებზედ. სამინისტრო გა-
დაურჩება ამ კითხვებს თუ არა, მო-
მავალი სსდამები გვიჩვენებენ.
აღ: დიდა.
28 სექტ. (10 ოქტომბერს) 1883 წ.

ლორია: მშენებელს ეწინააღმდეგება სხვათა...

— იწერებინა, რომ სამხედრო-სამედიცინო...

— შერეობოლოვიდან სწორენ კაზ. «მოსს»...

უცხოეთი

— რეიტერის სააგენტოს მადაგასკარიდამ...

— ჭრანსუხულს ოფიციალურს გაზეთში 14 ოქტომბერს...

— ძონსტანტინოპოლიდან სწორენ ერთს...

ლებმა დაიწყო სომეხთა საზოგადოებათა...

— უკანასკნელ ხანებში მსმალეთის მმართველობას...

— ამ უკანასკნელს დროს ხოლო ერთ სრულიად...

— ინდო-ჩინეთიდან იწერებინა, რომ ხაიანის...

«დროების» მოსტა.

ხონს. ტ. ბ—ჩეს. თქვენგან აღწერილ მცენიერობის...

შეარკოს. მილ. ბიბ—თეკას. თქვენი გაზეთი...

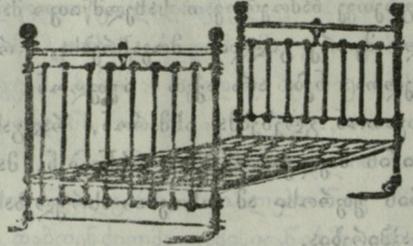
განხილვანი

თბილისის ჯარების ტანთ-საცხალის საგარეო...

დავით კეჯალი

აწარმოებს ვეულ ნაირ საქმეებს, განსაკუთრებით...

ინგლისური რაინის ქრამოტები

ერთის საწოლი 7 მანუიდან და ორის საწოლი 14 მანუიდან...

თეგები, ბლუდები, საწოლები, ტანსაცმელი, სარძევეები...

ინგლისის მალახიში

თიის-აოგუზანი

ამაგრებს თიას და ადრინდელ ფერს...

გაკ-მასტარი

აქვე ისეიდება ქინის ზომის თიების...

საგლობუსო კალმები

რომლებითაც შეიძლება წერა სულ მსხვილ, უსუფთო...

ინგლისის მალახი

Table with columns: შედარით ჩვენი ჩაი, მისკაის ჩაი, მანუი, etc.

რკინის გზა

თბილისიდან ქუთაისისკენ მიდის 8 საათზედ...